

Д Э К Л А Р А Ц Ь Я

Беларускага грамадскага гісторыка-асьветніцкага
таварыства памяці ахвяр сталінізму
"МАРТЫРАЛОГ БЕЛАРУСІ"

Сталінізм, як антычалавечы і антысацыялістычны дзяржаўна-палі-
тычны рэжым, як тэорыя і практыка, нанёс велізарную шкоду нашаму
народу.

Сотні тысяч сьмяроў і дачок Беларусі былі закатаваныя у сталін-
скіх турмах, расстраляныя у месцах масавых забойстваў, намерлі ад не-
пасільнай рабскай працы, ад голаду, холаду і хвароб у канцлягерах.

Сталінскі рэжым прымусова выселіў сотні тысяч жыхароў нашай рэс-
публікі у сібірскую тайгу, на далёкую поўнач, у казахскія стэпы, дзе
яны былі асуджаны на выміраньне або асіміляцыю.

Сталінскія рэпрэсіі канца 20-х і пачатку 50-х гадоў вынічалі
усё лепшае, актыўнае, разумнае, творчае на нашай зямлі.

Сталіністамі былі вынішчаны ленінскія кадры камуністычнай партыі
найбольш кваліфікаваныя, сумленныя саветскія, дзяржаўныя і гаспадарчыя
работнікі.

Сталіністамі была вынішчана самая працавітая і прадпрыемальная
частка нашага сялянства. Рэшту сельскага насельніцтва дэмаралізавалі
жахам, прыгоннай працай, хлуснёй.

Сталіністамі была вынішчана большая частка сьведомай беларускай
Інтэлігенцыі — пісьменнікаў, вучоных, іншых творчых работнікаў. Пра-
водзілася разбураньне нашай гістарычнай і культурнай спадчыны, высясь-
ненне роднай мовы з усіх сфэр грамадскага жыцця, чым быў зроблены за-
мах на само існаваньне беларускага народа, як этнічнай асобнасьці.

Імкнучыся да татальнай уніфікацыі; сталіністы душылі самабыт-
насьць усіх нацыянальных груп насельніцтва, што пражываюць у СССР,
вынішчалі іх Інтэлігенцыю.

Сякера сталінскага беззаконья не літавала ні маршала і акадэмі-
ка, ні рабочага і селяніна, ні старых, ні жанчын, ні дзяцей. Мала на
Беларусі сем'яў, якіх бы не закрануў сваім чорным крылом сталінскі
тэрор.

Злачынствы сталінізму, прама генацыд у адносінах да многіх сацы-
яльных груп насельніцтва — гэта злачынствы супроць чалавецтва. Ім ні-
павінна быць дараваньне з-за тэрміну даўнасьці, якімі бы лозунгамі
яны ні прыкрывалісь.

Наш зварот да трагічных старонак мінулага прадыхавана адзіным жаданнем: садзейнічаць выяўленьню поўнай і праудзівай карціны масавых забойстваў, рэпрэсій і тэрору на Беларусі, каб абудзіць памяць народа, вярнуць яму прауду, справядлівасць, годнасць і тым самым прадухіліць у будучым паўтарэнне такіх трагедый, не дапусьціць вяртаньня да сталінізму.

Таварыства памяці ахвяр сталінізму "МАРТЫРАЛОГ БЕЛАРУСІ" ставіць задачы:

- Высьветліць колькасць і паіменна грамадзян Беларусі, што загінулі у час сталінскага тэрору канца 20-х і пачатку 50-х гадоў;
- Выявіць месцы масавага зьнявольеньня, забойстваў і пахаваньняў ахвяр;
- Высьветліць прозьвішчы арганізатараў, выканаўцаў, луных і тайных памагатых масавых рэпрэсій, тэрору і забойстваў. Паставіць пытаньне аб правядзеньні сьледства і суда над імі;
- Патрабаваць судовага працэсу над Сталіным і яго акружэньнем, над сталінізмам;
- Дамганца аднаведных дапаўненьняў Канстытуцыі і крымінальнага кодэксу БССР аб адказнасьці за злачынствы сталінішчыны, аб нераспаўсюджваньні на гэтыя злачынствы тэрміну даўнасьці;
- Стварыць у г.Мінску навукова-дасьледчы, асьветніцкі, архітэктурна-мемарыяльны комплекс памяці ахвяр сталінізму "Мартыралог Беларусі", у які павінны увайсці: мемарыяльны ансамбль у Курапатах, Інфармацыйна-дасьледчы цэнтр з архівам, музей, бібліятэка. Ушанаваць помнікамі і абеліскамі памяць замучаных і забітых у месцах іх пахаваньня па усёй Беларусі;
- Адкрыць спецыяльны рахунак у банку, на які можна будзе перасылаць грошы на помнікі і комплекс "Мартыралог Беларусі";
- Выдаваць бюлетень "МАРТЫРАЛОГ", дзе будзе адлюстравана праца Таварыства, будуць друкавацца дакументы, дасьледваньні і матэрыялы аб злачынствах сталінішчыны;
- Садзейнічаць публікацыі у перыядычным друку матэрыялаў аб народнай трагедыі, выпуску аднаведных кніг, альбомаў, зборнікаў дакументаў, дакументальных фільмаў;
- Хадавінічаць перад Прэзідэнтам Акадэміі навук БССР аб выдзяленьні сродкаў для стварэньня пры адзеле гісторыі сацыялістычнага будаўніцтва /Інстытута гісторыі — сектара па дасьледаваньню сістэмы сталінізму і яго злачынстваў;
- Выяўляць і выкрываць тыя сілы, якія будуць перашкаджаць высьвятленьню прауды аб сталінскіх рэпрэсіях і тэрору;

- Даматанца тэрміновай падрыхтоўкі і прыняцця закона аб архівах з указаннем тэрміну /ад аднаго да 30 гадоў/, пасля якога архівы і сховішчы дакументаў КДБ /НКУС/ і іншых устаноў павінны быць рассякранены і стаць агульнадаступнымі. Даматанца ліквідацыі "спецфондаў", "Спецсховішчаў", усіх праёў "арышту" дакументаў, кніг і перыядычных выданняў;

- Паставіць пытанне аб строгай справаздачнасці КДБ і МУС перад Вярхоўным Саветам СССР;

- Даматанца ад дзяржаўных органаў правядзення спрыяльнай сацыяльнай палітыкі у дачыненні да пацярпелых ад сталінскага рэпрэсіўна-тэрарыстычнага рэжыму, да непрацаздольных асоб з сем'яў замучаных і забітых;

- Патрабаваць аднаўлення народных і гістарычных назваў гарадоў, вёсак, вуліц, плошчаў і г.д., беспадстаўна перайменаваных або забароненых у часы сталіншчыны, вяртання гістарычнай назвы сталіцы СССР-Менск;

- Вярнуць нацыянальны асаблівасці правапісу беларускай мовы, знявечанага ў 30-х гадах;

- Патрабаваць адмены усіх географічных і адміністрацыйных назваў, звязаных з сталінскім акружэннем, зняцця мемарыяльных дошак і дэмантажу помнікаў асобам, в'янаватым у сталінскіх рэпрэсіях;

- Вярнуць дзяржаўнасць беларускай мовы;

- Вярнуць скасавання сталіністамі матчынасці свабоднага развіцця мовы і культур усіх нацыянальнасцяў Беларусі;

- Падтрымаць ідэі і спрыяць арганізацыі грамадскага і маладзёжнага руху, накіраванага на выяўленне месцаў знішчэння і пахавання ахвяраў сталіншчыны, на высвятленне імёнаў у забітых і іх катаў;

- Праводзіць работу у кантакце з зацікаўленымі саветкімі, дзяржаўнымі і партыйнымі органамі і камісіямі, з прагрэсіўнымі і патрыятычнымі суполкамі, з студэнцкімі і школьнымі групамі пошуку;

- Абменьвацца неабходнай інфармацыяй і супрацоўнічаць з аналагічнымі таварыствамі іншых саюзных рэспублік. Імкнуцца да стварэння Усесаўзнай канфедэрацыі нацыянальных таварыстваў памяці ахвяр сталінізму;

- Лічыць нацыянальным днём памяці на Беларусі традыцыйны дзень памінавання продкаў — "Дзяды".

Няхай жа наша праца грунтуецца на прынцыпах XIX партканферэнцыі, якія сцвярджаюць дэмакратычны сацыялізм, гуманізм і публіч-

насыць у нашым грамадстве, на прынцыпах найвышэйшай гістарычнай справядлівасці: ніхто не забыты, нішто не забыта!

Аднаўленьне памяці і справядлівасці у дачыненні да ахвяр сталінізму — наш палітычны і маральны абавязак!

Прынятая і зацьверджаная на
Усебеларускім Устаноўчым сходзе
грамадскіх прадстаўнікоў па
стварэнні Таварыства
"МАРТЫРАЛОГ БЕЛАРУСІ".

Мінск, 19 кастрычніка 1988 г.